

WERKVELD 4

Water en landbouw

De meeste klimaatscenario's voorspellen dat we door extremere weersomstandigheden extremere periodes van overstroming en droogte zullen kennen. Dit toekomstbeeld dwingt ons om op een andere manier om te gaan met onze waterconsumptie en het beheer van het rivier-, regen- en grondwater. De open ruimte zal bij die andere aanpak een belangrijke rol spelen. Welke rol kan landbouw opnemen in deze waterproblematiek, zowel voor de eigen als voor andere activiteiten en gebieden?

WAT ZIEN WE?

De waterproblematiek is bijzonder complex en allerm minst eenduidig. De manier waarop ze is verweven met de landbouw en het landschap valt niet eenvoudig te beschrijven.

MEER RUIMTE VOOR WATER

Tot nu toe werden beken en rivieren vaak ingedamd om overstromingen te vermijden. Deze aanpak wordt momenteel echter stelselmatig vervangen door het installeren van gecontroleerde overstroomingsgebieden, getijdennatuurgebieden of wetlands. Dergelijke gebieden die de wateroverlast kunnen opvangen, zijn laaggelegen en dunbevolkt. Vandaag is zulke open ruimte in Vlaanderen grotendeels landbouwgebied. Omdat de waterdoelstellingen als onverenigbaar met de landbouw worden verondersteld, moet de landbouwer in deze gebieden vaak wijken, met grote financiële gevolgen.

INDIVIDUELE WATERWINNING WORDT VERBODEN

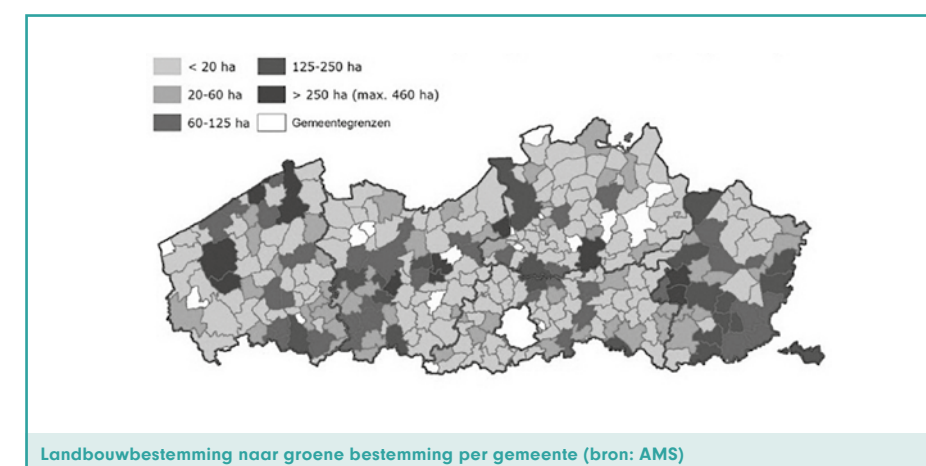
Op eigen terrein pompen landbouwers vaak grondwater op voor eigen gebruik. Deze praktijk wordt nu verboden. Het wordt voor de landbouwers dan ook belangrijk om alternatieve waterbronnen te voorzien via opvang en hergebruik. Hiervoor is een andere regelgeving noodzakelijk: momenteel is het bijvoorbeeld niet toegestaan om het regenwater dat men opvangt via het dak van de schuren te hergebruiken om bijvoorbeeld de stallen te kuisen.

WATERVERONTREINIGING EN UITDROGING DOOR LANDBOUW ZELF

In het geval van overstroming heeft de landbouwsector (omwille van de mestopslag op het terrein en het mestgebruik op het land) veelal een erg vervuilende impact op de waterkwaliteit. Ook het vele grondwater dat opgepompt wordt in tijden van droogte heeft een grote impact op de algemene watertafels.

WATERBEHEER STAAT OP ZICHZELF

Waterzuiveringsinstallaties zijn legio, maar staan momenteel op zichzelf en worden niet gekoppeld aan andere economische activiteiten. Hierdoor zijn ze voor private investeerders minder interessant.

WAT GEBEURT ER?

Vaak wordt landbouw aanzien als een stoorzender bij een goed waterbeheer. Toch kan landbouw een cruciale rol spelen in deze problematiek, mede door zijn directe relatie met en afhankelijkheid van het water.

Waterrijke landbouwgronden in de Kalkense Meersen

KALKENSE MEERSEN
Het opnemen van een maatschappelijke rol door de landbouw

In dit natuurgebied worden een aantal landbouwgronden waterrijk gemaakt. De overheid voert hier een flankerend beleid ter compensatie. De hoeve 't Meersenhof laat Galloway-runderen grazen op de waterrijke terreinen.

Zuiveringsmoerassen in het Nederlandse Noord-Brabant

ZUIVERINGSMOERASSEN IN HET NEDERLANDSE NOORD-BRABANT
Waterbeheer als landschappelijk onderdeel

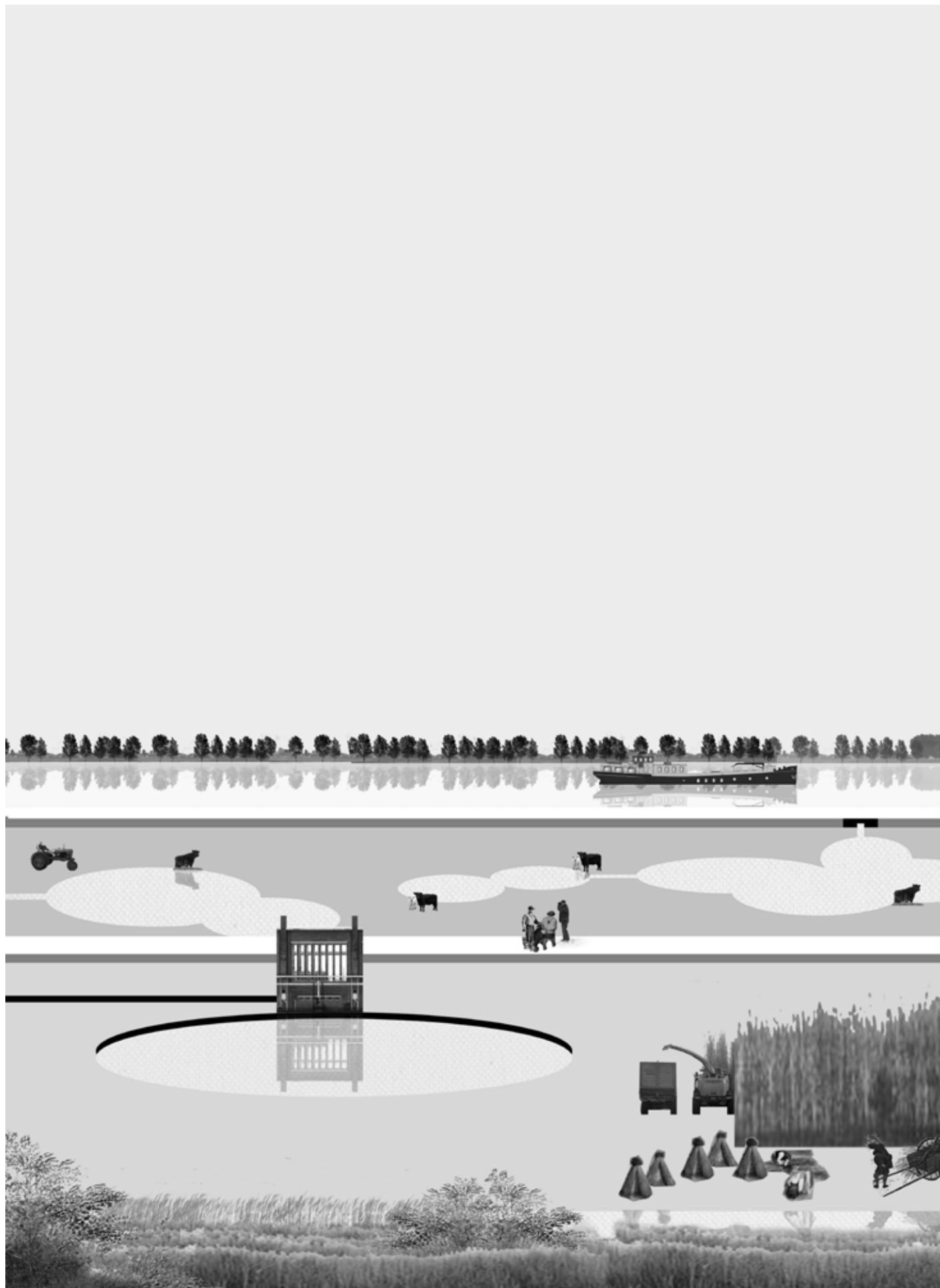
In dit gebied zijn verschillende rioolwaterzuiveringsinstallaties ingeplant als onderdeel van het landschap. Moerassen van helofyten werden voorzien om het water te zuiveren.

Agrobeheersgroepen als partners de bewaking van de waterkwaliteit

DE PLOEGDRIEVER, NEDERLAND
Agrobeheersgroep

De Ploegdriever is een groep van landbouwers die zich verenigd hebben voor landschapsbeheer. Deze agrobeheergroep verzorgt via projecten het beheer van het fraaie cultuurlandschap van de Ooijpolder-Groesbeek. De voornaamste werkvelden zijn instandhouding van de bodem, het landschap en de biodiversiteit. Zij krijgen hiervoor een passend loon.

WAAR WILLEN WE NAARTOE?

De combinatie van landbouw en waterbeheer leidt tot zeer uiteenlopende uitdagingen. Niet alleen mogelijke watertekorten, maar ook waterovervloed, de waterkwaliteit en de waterzuivering zijn relevant voor de landbouw. De landbouwer kan hier een actieve rol in spelen en anticiperen op maatschappelijke noden.

COALITIES TUSSEN LANDBOUW, WATER EN NATUUR

Uit gebieden met overstromingsgevaar en gebieden met een slechte waterkwaliteit wordt de landbouw vaak geweerd. Landbouw zou de opgelegde natuurdoelstellingen immers tegenwerken. Toch kan een aangepaste aanpak er voor zorgen dat deze grond niet als landbouwgrond moet verdwijnen. Een coalitie tussen waterbeheer, natuurontwikkeling en landbouw kan een gecontroleerd overstromingsgebied opleveren.

LANDBOUWER ALS WATERBEHEERDER

De landbouw kan niet alleen inspelen op de waterkwaliteit door middel van het soort teelten, landbouwers kunnen ook actief een rol spelen in het waterbeheer. Zo kunnen verschillende landbouwers een agro-beheergroep vormen, en kan er een beekstelsysteem uitgebouwd worden zodat sluizen water bufferen in tijden van overstromingen en droogte. Ook op vlak van erosie kan de landbouwer een rol spelen met het beheer van het watersysteem.

DE WATERBOER

Het waterbeheer kan zelfs zo ver gaan dat sommige landbouwers ook economische activiteiten kunnen opzetten rond dit waterbeheer. Zo worden waterberging, -opvang en -distributie een volwaardige nevenactiviteit.

WATERZUIVERINGSTEELTEN

Naast aangepaste teelten in functie van de waterkwaliteit bestaan er ook specifieke begroeiingen die een waterzuiverende kwaliteit hebben. Op strategische plekken kan er gekozen worden om via landbouwgrond water te zuiveren met helofyten of algen.